

FÈLIX PONS IRAZAZÀBAL

COMPARTIR ELS SOMNIS

PREGÓ PER A LA FESTA DE
L'ESTENDARD

Ajuntament de Palma

2006

1a edició: desembre 2006
© Fèlix Pons Irazazàbal
© de la present edició
Ajuntament de Palma
Plaça de Cort, 1
07001 Palma

Il·lustració de la coberta:
... el rei En Jaume, que presidia la plaça
i la ciutat el darrer dia de l'any.
Per a mi era "l'home dels nassos", que tenia
tants de nassos com dies té l'any...

Dipòsit Legal: P.M. 3148-2006
Printed in Spain
Aquil·les Editorial, S. L.
Carrer de la Garlanda, 4
07005 Palma

Excel·lentíssima Senyora Batlessa de Palma, digníssimes autoritats, ciutadanes i ciutadans de Palma.

Per a un ciutadà que ha nascut i viscut tota la seva vida a Palma i que ha anat configurant la seva biografia amb el pols i el batec de la ciutat, fer el pregó de la Festa de l'Estendard suposa un honor que només podran entendre els qui encara conservin intactes les il·lusions de l'edat més tendra. Jo, de petit, no m'hauria atrevit ni a somiar que un dia seria convidat a parlar als meus conciutadans tal dia com avui. Ni sabia que existís aquesta Sala. Per a mi, l'Ajuntament era una façana imponent, uns guàrdies municipals a la porta, el gegant i la geganta als dos costats del banc els dies de festa i uns quadres grans de bon de veres que adesiara eren penjats a la galeria central. D'aquests quadres, a l'edat de la qual estic parlant, només en coneixia un: el del rei En Jaume, que presidia

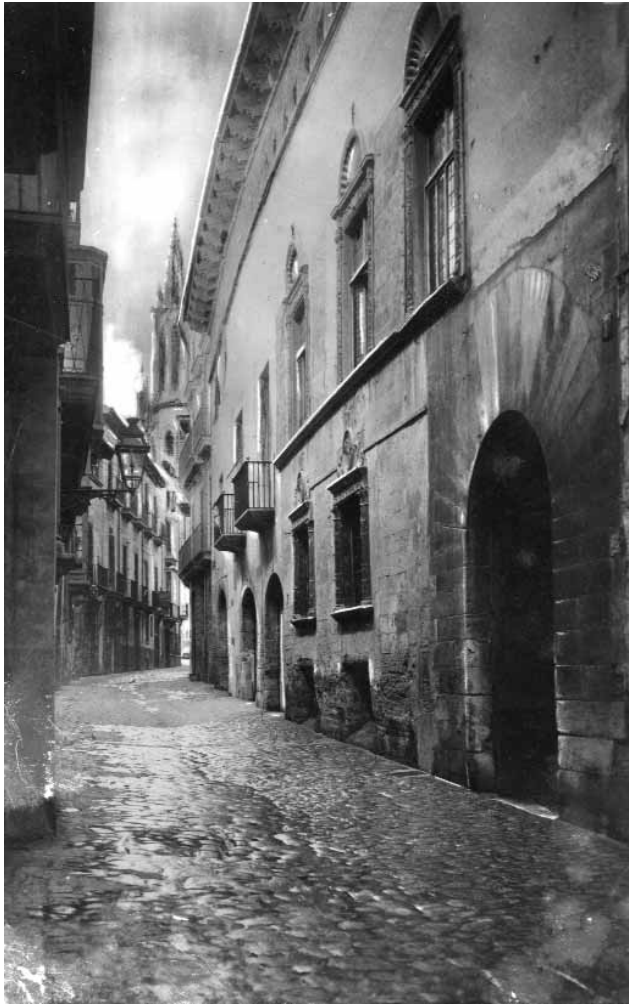
Passeig del Born

la plaça i la ciutat el darrer dia de l'any. Per a mi era "l'home dels nassos", que tenia tants de nassos com dies té l'any. Durant un temps, aquesta obligada visita a Cort em va crear un difús complex d'inferioritat. Per molt que mirava, jo no era capaç de descobrir la pluralitat nasal. "Que no ho veus?", m'insistien. I jo callava per no reconèixer la meva incapacitat.

De petit, jo no somiava fer el pregó de la Festa de l'Estendard. Ni sabia si se'n feia. De petit, jo somiava ser tamborer de la Sala o macer. Aquesta il·lusió era la que es podia veure als ulls dels nins del meu temps. Els nins no somien ser auxiliars administratius ni caps de negociat. Ni tan sols notaris o registradors de la propietat. Els nins somien ser toreros o futbolistes, pallassos o bombers. Avui, potser, també supermans i spidermans o fins i tot alguna cosa extraordinària més moderna que jo, francament, desconec.

No es preocupin. No he vingut a fer un impúdic exercici de nostàlgies personals. He vingut a dir dues paraules de la ciutat que estim apassionadament. A dir dues paraules d'amor per ajudar-la a afrontar els complicats temps que s'acosten.

El rei Babur, besnét del mític Tamerlà, va establir el seu govern a Kabul, on havia viscut la seva infantesa. Al

Carrer d'en Morey

començament del segle XVI va reconquistar el nord de l'Índia, on va fundar la dinastia mogol. Conta Babur al seu llibre de memòries que quan arribaven a Delhi caravanes procedents del seu país d'origen, li duïen melons de Kabul. Babur els obria, aspirava el perfum que desprenia aquella carn sucosa i dolça i les llàgrimes silencioses li vessaven per les galtes. Era la memòria. L'emoció incontenible de reviure el temps passat.

Fa uns anys, quan les meves feines d'aleshores m'obligaven a viure fora de Mallorca, vaig anar a passejar un dia tot sol per la Calatrava. Vaig agafar el carrer d'en Berard, cap a la Murada. Hi havia a l'aire una resta indefinible, llunyaníssima però certa, de les olors penetrants dels darrers tallers d'adobament que jo encara havia percebut amb tota la seva intensitat als primers anys de la meua vida. De cop, em vaig sentir regirat. Com si tota la història de la ciutat m'hagués travessat en un segon. Em referec, és clar, a la història que jo havia viscut. Em vaig sentir arrossegat per un sentiment de pertinença tel·lúrica. Vigorosament identificat amb la terra que trepitjava. Aquella havia estat una olor gairebé insuportable, però era part de la meua vida. M'ajudava a reviure-la, a refer-la.

Ha passat molt de temps des que jo somiava ser tamborer o macer i des que les males olors de la Calatrava

Plaçã de Cort

s'escampaven per bona part de la ciutat, segons d'on bufava el vent. I aquest temps, com no podia ser d'altra manera, ha canviat moltes coses. Palma ja no és la petita ciutat provinciana mitificada a la memòria. En la meua vida he pensat molt en el tema de la pàtria. No els faré participar ara dels meus dubtes sobre un concepte aparentment tan simple i tan important. Hi ha qui diu que l'única pàtria és la memòria; hi ha qui pensa que la ver-tadera pàtria és la infantesa. Hi ha qui afirma que la pàtria és la llengua. Hi ha qui identifica la pàtria amb el paisatge, amb una terra. Hi ha també qui assegura que la pàtria és la història.

Diuen que la pàtria ens aglutina i ens identifica. Els he de confessar —i crec que a ningú no li vendrà de nou— que em sent tan mallorquí com espanyol. Són sentiments que conviuen pacíficament, sense cap contradicció. Fins i tot diria que es complementen i que no puc imaginar-me essent només una de les dues coses. Podria ser, per tant, que en lloc d'una en tenguí dues, de pàtries, tot i que això a algú li pot semblar irreverent. Però també he de dir tot d'una que la Mallorca o l'Espanya de la que jo em sent part no són exactament la Mallorca o l'Espanya que altres pregonen o exalten. I si resultàs que, en el fons, la pàtria és la llibertat? És a dir, la possibilitat de triar els elements de pertinença, els elements d'identificació. I si resultàs que, contràriament a allò que gairebé tothom

Plaça de la Reina

pensa, la pàtria no estigués al passat sinó a les nostres mans, per construir el present i el futur? El poeta Luis Cernuda evocava, a un poema escrit a l'exili, "la nostàlgia de la patria imposible", com si això de la pàtria no fos una cosa que ens ve del passat, que ens imposen en el moment de néixer i que no podem triar, sinó una possibilitat que podem confegir amb les nostres il·lusions, amb les nostres aspiracions, amb les nostres idees i ambicions.

Quan jo somiava ser tamborer o macer, la realitat multicultural de Palma estava personificada pel senyor Buele, l'amable ordenança de la Diputació Provincial. Amb ell començava i s'acabava la diversitat cultural i racial de Palma durant molts d'anys. Avui més d'una cinquena part de la població de Palma està integrada per immigrants de les més diverses procedències. Si pensam que Ciutat té avui molt més de tres-cents mil habitants, ens podem fer idea de la magnitud de la realitat que acab d'esmentar. No es tracta d'una allau circumstancial o transitòria. Es tracta de gent que ha vingut per quedar. Per viure amb nosaltres. O potser només devora nosaltres però sense arribar realment a conviure. Aquí és a on volia arribar.

Sud-americans, asiàtics, magrebins, subsaharians, eslaus, romanesos. Persones de totes les races i de moltes nacionalitats, cultures i religions. No han vingut per gust

Avinguda d'Antoni Maura

però han vingut amb esperança. Amb l'esperança de trobar una vida millor que la que els prometia la seva terra d'origen. No sé si volen acollir-se a una nova pàtria però el que és segur és que volen ser ciutadans d'una ciutadania millor. Els immigrants que han arribat massivament a la nostra ciutat els darrers quinze o vint anys són gent que més o menys conscientment han desafiat la regla segons la qual el destí de cadascú està determinat pel lloc de naixement. Uns varen arribar fugint de dictadures, d'altres fugint de la fam i molts d'ells fugint de les dues coses. Tots varen pensar que aquí serien més persones que a ca seva però també molts han vingut amb la creença que podrien viure com a ca seva. Durant un temps el discurs multiculturalista ha semblat gairebé intocable, inqüestionable. Avui, experimentades les dificultats teòriques i pràctiques d'una societat multicultural (perquè hem tocat amb les mans que el discurs multiculturalista ens aboca, si el duim als seus extrems, a canviar els nostres estàndards morals i de justícia cada vegada que canvien els nostres interlocutors), sembla que s'obri pas el discurs de la ciutadania. Ser ciutadà suposa ser membre d'una col·lectivitat que té la suficient autoritat per restringir o suprimir uns drets dels seus individus per reforçar-ne d'altres. Però una ciutadania inspirada en la llibertat i en la democràcia més autèntiques no és un àmbit neutral sinó un àmbit just. Una justícia amb nom i llinatges: el nom i llinatges dels valors encarnats als

Carrer de Sant Miquel
i església de Santa Catalina de Sena

drets humans. Ningú no pot invocar el seu estatus de ciutadà per demanar empara o respecte per a activitats o conductes incompatibles amb els drets humans i amb el sistema de llibertats democràtiques. Però fins que no arribem a aquest punt de conflicte màxim, la convivència de gent de raça, cultura i religió diversa es posa a prova cada dia a molts de nivells i en moltes circumstàncies.

Pot passar que a Palma, com ha passat a moltes altres ciutats del món, grans i no tan grans, cadascuna de les comunitats es vagi establint de forma tancada en una àrea o barri determinat. Vagi formant un món separat, del qual els seus membres només surten per anar a fer feina o per proveir-se d'allò que no troben al seu redol. Aquest procés ja ha començat a Palma i seria un autèntic desastre que es consolidàs.

Quan un individu arriba tot sol a un país que no és el seu i es troba amb una cultura diferent, normalment fa un esforç per entendre-la i acostar-se al nou entorn al qual ha de viure. Quan el que arriba és un grup més o menys nombrós, aquest esforç tendeix a ser mínim. Es viu amb l'idea que la pàtria ha viatjat amb ells i que l'esquinçament que produeix haver deixat un paisatge i una família es compensa si han pogut dur a l'equipatge les tradicions, la llengua, la religió, la cultura.

La Seu

Aquesta realitat planteja ja problemes incipients a les escoles i als barris però en plantejarà de molt més grans d'aquí a poc temps. I es posarà amb tota cruessa l'alternativa. La nova Palma s'haurà de fer amb aquests nous ciutadans, comptant amb ells com a protagonistes de ple dret, perquè si no es fa amb ells, és a dir, si es fa sense ells, fatalment acabarà fent-se contra ells, és a dir, en conflicte amb ells. En gran mesura, és una qüestió de temps. Però fonamentalment serà una qüestió d'actitud, sobretot de part nostra. No només de decisions preses pels responsables públics sinó, sobretot, d'actitud dels ciutadans. Per això he decidit parlar-ne en aquest pregó, que no va dirigit a inspirar programes polítics sinó a compartir amb els ciutadans la festa gran de Palma.

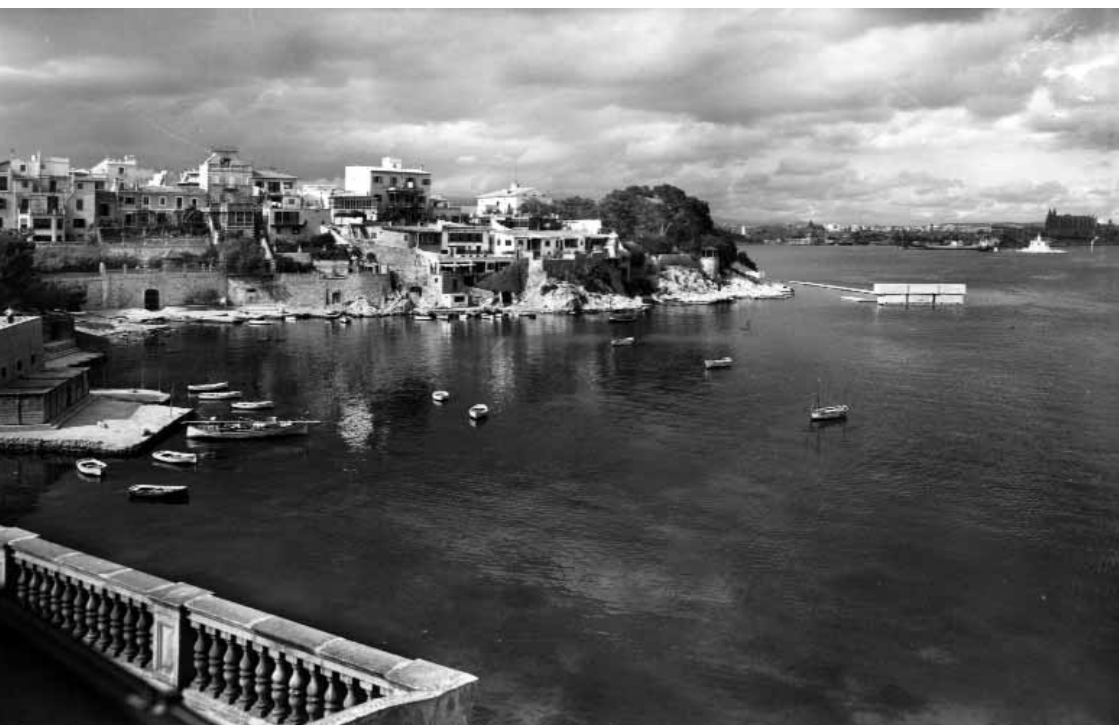
Segurament més d'un deu pensar a hores d'ara que aquest pregó és una forma bastant atípica, per dir-ho amablement, d'endinsar-se a la Festa de l'Estendard. Què té a veure tot això amb la celebració d'avui?

Estic intentant avisar que ens hem de preparar per veure com, amb el temps, acaben desapareixent els tamborers i els macers i moltes altres coses que formen les fibres més íntimes de la nostra personalitat individual o les característiques més acusades de la nostra vida col·lectiva? Tot el contrari. La meva crida en aquest dia de festa és doble. D'una banda, vull convidar a fer de

Moll de Palma. L'arribada del "correu"

Palma una ciutat oberta, integradora, acollidora. Una ciutat que ofereix llibertat i modernitat a tots els seus ciutadans, a tots, no des de la neutralitat moral o cultural, no des de la indiferència ètica o cívica sinó des de la solidesa clara i inequívoca d'uns principis i d'uns valors que poden acceptar la diversitat i la pluralitat sense perdre l'ànima d'allò que representen i que, per tant, aspiren a integrar a tothom en una ciutadania nova, forta, enriquidora, feta damunt la base indestructible i irrenunciable d'allò que ens ha fet arribar fins aquí a través del temps. D'altra banda, vull convidar a mantenir i a reforçar les parets mestres del nostre edifici, de ca nostra. No és una proposta amb intencions identitàries. El que vull dir és que no hi ha horitzó més perillós ni desintegrador que el que ens podríem trobar si, essent una terra d'acollida, no tenguéssim res per oferir als qui hi arriben. Ells han deixat una gran part de la seva vida, han renunciat a coses molt fondes i molt íntimes per començar una nova vida plena d'incerteses. Ells han deixat una gran part dels seus somnis. Ens toca obrir la porta perquè comparteixin els nostres somnis. Això vol dir que no els podem rebre des de la buidor o des de la indiferència perquè nosaltres ens hem buidat i diluït. El que no pot passar és que la nostra incúria ens despersonalitzi i que els qui arriben no trobin una cara identificable, un cos al qual es puguin abraçar.

Can Barbarà

Ivo Andric conta a la seva novel·la *Hi ha un pont sobre el Drina* –un llibre que hauria de ser de lectura obligatòria a totes les escoles d'Europa–, que el vell Alí-Hodja, descendent de turcs que vivien a les terres islàmiques de Bòsnia des del segle XV, quan arribaren els austríacs a ocupar el seu país, al final del segle XIX, decidí anar-se'n amb tots els seus perquè no se sentia amb cor de viure a un país on a partir d'aquell moment hauria de sentir com sonaven les campanes. Res no seria més absurd que pensar que per conuiuïre hem de silenciar les nostres campanes. A Palma, ja no se'n senten moltes, de campanes. Si no vaig errat, sonen la d'en Figuera, les de la Seu, les d'alguns convents de monges tancades i molt poca cosa més. Però els qui arriben a Palma saben que arriben a una ciutat i a un país on sonen les campanes. Palma està compromesa a mantenir el toc de les campanes. Està compromesa a no oferir silenci. Està compromesa a oferir als qui arriben tot allò que ens ha anat conformant al llarg del temps. El pitjor que podria passar seria que ens deixàssim dur per un desdibuixament insensible i que al final no tenguéssim res per oferir. Els qui venen volen somiar els nostres somnis, volen sentir les nostres campanes. Per això, hem de mantenir vius els nostres somnis, la casa endreçada i les campanes temperades.

Avui –ai!– ja no somii ser tamborer o macer. Avui somii poder veure el dia que una adolescent subsaharia-

El Terreno i el port de Palma amb el passeig de la Riba

na cantarà la Sibila a la Seu o que un xinès serà tamborer de la Sala. Perquè per arribar a això ells ho hauran d'haver somiat abans. Aquesta seria la gran festa d'avui: que ara mateix, mentre jo vos estic parlant, els infants d'arreu del món que han vingut a viure amb nosaltres, ja somiïn fer ells també, amb nosaltres, com la cosa més natural del món, la Palma de demà, a partir de la Palma d'ahir i de la d'ara mateix.

Si la Festa de l'Estendard és la festa de tots, la Palma de demà serà també la Palma de tots.

Molts d'anys per a tothom!

Desembre 2006

